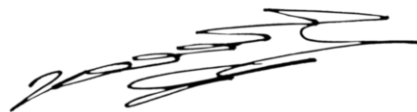

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХАПКО Юрій Богданович

УДК 347.73:336

**ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Класичному приватному університеті, м. Запоріжжя.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
МОНАЄНКО Антон Олексійович,
Інститут законодавства Верховної Ради України,
головний науковий співробітник.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ЯКИМЧУК Наталія Яківна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Київ,
професор кафедри фінансового права;

кандидат юридичних наук
ДЖАВАГА Анна Вікторівна,
головний спеціаліст-юрисконсульт міжнародно-
правового відділу Юридичного управління
Національного антикорупційного бюро України.

Захист відбудеться “27” листопада 2019 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.062.16 у Національному авіаційному університеті за адресою: 03058, м. Київ, проспект Комарова, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у науково-технічній бібліотеці Національного авіаційного університету за адресою: 03058, м. Київ, проспект Комарова, 1, корпус 8-Б.

Автореферат розісланий “26” жовтня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Я.В. Горбатюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для сучасного етапу розвитку України характерне визначення масштабних соціально-економічних перетворень, які мають відбуватися на основі їх дієвих інструментів і підвищення ефективності публічної фінансової діяльності держави в різних сферах національної економіки. На це націлена реформа публічних фінансів, суть якої полягає в створенні ефективної системи державного управління та проведенні широкомасштабної фінансової децентралізації, яка супроводжується внесенням відповідних змін до бюджетного законодавства України в цій частині та щодо впровадження середньострокового бюджетного планування, розвитку валютної системи й ринку, забезпечення сприятливих умов для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у країну.

Відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 рр., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р, Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, затвердженого постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5-2015, поставлено завдання досягнення довгострокової макроекономічної стабільності, забезпечення ефективності реформування публічних фінансів і сталого розвитку національної економіки.

Реалізація завдань, зазначених у наведених вище програмних документах, вимагає створення адекватного механізму фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави, що надасть змогу підвищити прозорість і ефективність використання державних вкладень у національну економіку.

В умовах рецесії світової економіки, викликаній глобальною фінансовою кризою, перерозподілу глобальних фінансових інтересів на геополітичній карті світу зростає роль державних інвестицій як одного із загальноновизнаних у всіх ринково розвинених країнах світу інструментів державного управління макроекономічними процесами, які сприяють зниженню й нейтралізації кризових явищ у національній економіці. Світова фінансова криза, війни між державами активізували дії багатьох країн, включаючи Україну, у питаннях вкладення державних інвестицій, спрямованих на підтримку реального сектору економіки й національної банківської системи.

Можливість використання державних інвестицій у публічно-правових цілях зумовлює необхідність розгляду цього поняття з позицій публічного права. Значну роль у реалізації цього завдання відіграє фінансове право, оскільки інвестиційна діяльність держави є однією з важливих сфер фінансово-правового регулювання. У зв'язку із цим актуальним є виявлення фінансово-правової природи, сутності, значення та ролі державних інвестицій у фінансовій системі України.

Останніми роками роль України як інвестора не дуже посилюється у зв'язку з конфліктом на Сході України, незаконною анексією Російською Федерацією АР Крим, економічною кризою в державі, занепадом банківської системи держави, зменшенням заощаджень населення, невиконанням

економічної частини Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною, що виражається не лише в кількісних показниках обсягу державних інвестицій, а й у рівні, масштабі фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави. Зростання обсягів державних інвестицій у національну економіку зумовлює необхідність більш детального вивчення фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави, наукового опрацювання його цілей і завдань, а також визначення меж та методів впливу на суспільні відносини у сфері публічної інвестиційної діяльності держави.

Активізація державної участі в інвестиційній діяльності спричинила низку проблем, пов'язаних з розвитком державного сектору економіки, заміщенням приватних інвестицій державними, необхідністю вдосконалення фінансової й економічної політики, пошуком оптимального синтезу державного регулювання відносин в інвестиційній сфері із саморегулюванням таких відносин суб'єктами інвестиційної діяльності тощо, недосконалість правових норм у цій сфері згубно позначається на ефективності державних інвестицій, оскільки при високому рівні корупції в країні це надає змогу зберігати ситуацію, коли значна частина цих коштів нецільовим чином витрачається, а завдання модернізації національної економіки України на принципах «концепції п'яти інститутів», зокрема, інфраструктури, інновацій, інтелекту та інвестицій, залишаються не вирішеними. Особливої актуальності набуває дослідження проблем правового регулювання інвестиційної діяльності держави в зв'язку з появою й розвитком нової концепції державності – держави-корпорації, відповідно до якої суверенна держава управляє своїм національним багатством, подібно до корпорації, як активами й пасивами, що наочно знаходить своє відображення у вищенаведених програмних документах України. Небезпека такого статусу держави в тому, що вона як корпорація може ігнорувати соціальну сферу, зайнятися її аутсорсингом, зосередити свої зусилля на маркетингу, здійсненні підприємницької діяльності, отриманні прибутку, поповненні бюджету, тим самим підриваючи власну основу, сенс свого існування. Економічна ефективність повинна бути поєднана із соціальною сферою – лише в такому разі держава-корпорація стане соціально відповідальною. У зв'язку із цим актуалізуються питання про цілі інвестиційної діяльності держави, масштаби її прояву, методи й принципи її здійснення.

Світова спільнота в особі Економічної і соціальної ради Організації Об'єднаних Націй розглядає державні інвестиції як один з інструментів у боротьбі з «економічною незахищеністю», зумовленою схильністю окремих осіб, громад і країн ризику появи несприятливих подій, їх нездатністю протистояти цим подіям та відходити після втрат. На національних урядах лежить обов'язок за допомогою державних інвестицій усувати фундаментальні фактори вразливості національної економіки, знижувати ризики для домашніх господарств і громад, а також сприяти їм у подоланні наслідків у разі настання таких подій. Вирішення зазначених завдань неможливе без поглибленого теоретичного дослідження й розробки форм інвестиційної діяльності держави, а також механізмів їх правового регулювання.

Зростання інтересу до досліджуваних проблем зумовлено як суспільними потребами, що поєднують публічні та приватні інтереси в процесі здійснення

публічної інвестиційної діяльності держави, так і необхідністю наукового обґрунтування, розробки та розв'язання багатьох правових питань, що мають значення для розвитку фінансового права як публічної галузі права, а також для економіки держави в цілому, оскільки правове регулювання державного інвестування безпосередньо пов'язане з реалізацією державою своїх основних функцій: економічної, оборонної, правоохоронної, соціальної тощо.

Питання фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави досліджували в науці фінансового права Л. К. Воронова, О. О. Дмитрик, Л. М. Касьяненко, М. П. Кучерявенко, А. О. Монаєнко, О. П. Орлюк, Н. Ю. Пришва, Л. А. Савченко, Н. Я. Якимчук та ін.

Водночас низка важливих питань не набула свого відображення в науковій літературі. Зокрема, не проведено комплексного аналізу змісту фінансово-правових понять «державні інвестиції» й «інвестиційна діяльність держави»; не виявлено їх суттєвих ознак; не здійснено всебічного дослідження форм і операцій інвестиційної діяльності держави; не приділено достатньої уваги розробці критеріїв інвестиційних правовідносин у сфері державного інвестування, поняттю суб'єктів державного інвестування, визначенню місця правового регулювання інвестиційної діяльності держави в правовій системі; розробці основних методів, функцій державного інвестування; розмежуванню адміністративно-правового та фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності; інституціональному й законодавчому забезпеченню інвестиційної діяльності держави.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи Класичного приватного університету «Баланс публічних і приватних інтересів при правовому регулюванні суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0116U008200). Особисто здобувачем було визначено інвестиційну діяльність держави як об'єкт фінансово-правового регулювання, удосконалено поняття публічних інвестиційних правовідносин, запропоновано законодавче забезпечення інвестиційної діяльності держави через розробку та прийняття проекту Кодексу України про інвестиційну діяльність.

Мета й завдання дослідження. Метою дослідження є вдосконалення теоретичних основ фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави, визначення завдань і основних напрямів діяльності органів державної влади у сфері державного інвестування, виявлення прогалин сучасного правового регулювання й розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності правотворчої та правозастосовчої діяльності у сфері інвестиційної діяльності держави.

Для досягнення цієї мети поставлено такі *завдання*:

- визначити деякі фінансово-правові категорії у сфері інвестиційної діяльності держави;
- охарактеризувати юридичну природу суспільних відносин з приводу здійснення державного інвестування;
- розмежувати адміністративно-правове та фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності держави;

- розробити пропозиції щодо законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності держави;
- удосконалити науковий підхід до розвитку публічних інвестиційних відносин у державі;
- розробити пропозиції щодо інституціонального забезпечення інвестиційної діяльності держави та розвитку інвестиційних правовідносин у державі.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають на підставі фінансово-правових норм у сфері інвестиційної діяльності держави.

Предмет дослідження – фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у дисертації завдань застосовано загально- та спеціально-наукові методи дослідження, а саме:

- *методи аналізу й синтезу* – у ході всієї роботи над проблемою, починаючи з добору фактичного матеріалу та аналізу нормативно-правової бази у сфері інвестиційної діяльності держави;
- *історико-правовий метод* – для розгляду нормативно-правової бази щодо фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2);
- *метод конкретно-історичного аналізу* – для уточнення основних понять, що зазнали змін у процесі аналізу особливостей фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2);
- *формально-логічний і прогностичний методи* – для теоретичного узагальнення та розробки пропозицій щодо вдосконалення фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави (підрозділи 2.1–2.4);
- *абстрактно-логічний метод* – для теоретичного узагальнення й формулювання висновків.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці українських і зарубіжних учених з питань фінансового права та інвестиційної діяльності держави. Положення й висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів України у сфері інвестиційної діяльності держави.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні наукові положення, що мають елементи новизни, полягають у такому:

уперше:

- визначено інвестиційну діяльність держави як об'єкт фінансово-правового регулювання через здійснення державою функцій з планомірного розподілу та вкладення державних інвестицій у діяльність публічно-правового утворення (держави, адміністративно-територіальних одиниць) або приватної особи в публічних цілях за допомогою створення, збереження й збільшення вартості державного майна;

удосконалено:

- визначення фінансово-правової категорії «інвестиційне законодавство» як сукупності нормативно-правових актів України та міжнародних договорів, ратифікованих Україною, що регулюють суспільні відносини у сфері

інвестиційної діяльності відповідних її суб'єктів (держава в особі її органів влади, суб'єкти господарювання, приватні інвестори) у частині зниження тиску на інвесторів, створення дієвих механізмів управління інвестиційною діяльністю, мотивації суб'єктів господарювання стосовно довгострокових вкладень, населення щодо вкладення коштів у розвиток економіки, забезпечення державних гарантій інвесторам, а також відповідної правової регламентації умов здійснення інвестиційної діяльності та вимог до неї, укладання угод між інвесторами й об'єктами інвестування для подальшого отримання доходів;

– науковий підхід до розвитку публічних інвестиційних правовідносин як суспільних відносин, що врегульовані нормами фінансового права й мають публічний та владно-майновий характер, створюються в процесі планомірного розподілу й вкладення державних інвестицій у діяльність іншого публічно-правового утворення або приватної особи з метою отримання прибутку (доходу) і досягнення іншого корисного соціального ефекту;

набуло подальшого розвитку:

– формування категоріального апарату науки фінансового права шляхом визначення поняття державних інвестицій як матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що вкладаються безпосередньо або із залученням спеціалізованих фінансових установ Україною в особі її органів державної влади, які діють як від імені держави в цілому, так і від свого імені, а також державними підприємствами, організаціями, установами та державними корпораціями, за рахунок коштів відповідно державного бюджету, а також власних і позикових коштів державних підприємств, організацій, установ і державних корпорацій в економічну діяльність з метою соціально-економічного розвитку України, її адміністративно-територіальних одиниць у частині створення та розвитку інфраструктури (зокрема соціальної), що має загальнодержавне або загальнорегіональне значення; створення й розвитку елементів інноваційної системи; стимулювання інвестиційної активності приватних осіб шляхом підвищення привабливості інвестиційного проекту за рахунок входження до нього держави та досягнення інших публічних цілей через створення, збереження й збільшення вартості державного майна;

– доведення того, що відносини з приводу здійснення державного інвестування та організації інвестиційної діяльності держави є за своєю природою публічними, майновими владними відносинами щодо розподілу й вкладення державних інвестицій, що підпадає під предмет правового регулювання фінансового права;

– формування авторського бачення щодо розмежування адміністративно-правового та фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності, де до останнього запропоновано віднести такі суспільні відносини, як: а) податкові відносини, що виникають між суб'єктами інвестиційної діяльності з державою з приводу утримання податків, а також у процесі здійснення податкового контролю, оскарження актів податкових органів, дій (бездіяльності) їх посадових осіб і притягнення до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення; б) відносини у сфері банківського регулювання й банківського контролю, включаючи встановлення та реалізацію порядку

реєстрації й ліцензування банків та інших фінансових установ; в) відносини у сфері валютного регулювання й валютного контролю; г) кредитні відносини; д) відносини з інвестиційних угод та угод про розподіл продукції (у частині фінансових зобов'язань інвесторів перед державою); е) відносини з регулювання грошового обігу, включаючи встановлення порядку готівкового грошового обігу та касових операцій юридичних осіб; є) відносини з регулювання ринку цінних паперів, включаючи встановлення порядку здійснення процедур державної реєстрації та інших способів легалізації різних форм інвестицій у цінні папери та контроль за їх обігом; ж) відносини щодо встановлення правил випуску, обігу й погашення державних цінних паперів;

– пропозиції щодо інституціонального забезпечення інвестиційної діяльності держави та розвитку інвестиційних правовідносин у сфері здійснення бюджетних інвестицій в об'єкти капітального будівництва державної форми власності за рахунок бюджетних асигнувань шляхом створення Кабінетом Міністрів України Інвестиційного фонду України як юридичної особи публічного права, який би здійснював аналіз та готував пропозиції щодо перспективності інвестування бюджетних коштів в інфраструктурні проекти держави й територіальних громад та джерелом фінансування діяльності якого будуть кошти Державного бюджету України;

– законодавче забезпечення інвестиційної діяльності держави через розробку та прийняття проекту Кодексу України про інвестиційну діяльність, який встановив би загальні положення інвестиційної діяльності в державі, більш комплексно регулював інвестиційні відносини, визначав основні засади інвестиційного законодавства, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері інвестиційних відносин, державне регулювання й контроль за інвестиційною діяльністю, державну та місцеву підтримку інвестиційної діяльності тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що застосування запропонованих напрямів удосконалення фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності приведе до розвитку різних її форм здійснення, прозорості їх здійснення, покращення інвестиційного клімату країни. Одержані результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у:

– *науково-дослідній сфері* – основні положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшого розвитку інвестиційних правовідносин в Україні (довідка про впровадження Класичного приватного університету в наукову діяльність від 12 лютого 2019 р. № 12);

– *правотворчості* – висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в ході дослідження, можуть бути використані для підготовки й уточнення ряду законодавчих і підзаконних актів з питань інвестиційної діяльності (довідка про практичне впровадження в діяльність Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 р. № 024);

– *правозастосовній діяльності* – використання одержаних результатів надасть змогу вдосконалити діяльність органів публічної влади у сфері інвестиційної діяльності;

– *навчальному процесі* – результати дослідження можуть бути використані при викладанні таких навчальних дисциплін: «Фінансове право», «Банківське право» (довідка про впровадження Класичного приватного університету в навчальний процес від 12 грудня 2018 року № 102).

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження доповідались та обговорювались на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і круглому столі: «Проблеми теорії фінансового права в сучасний період» (м. Київ, 2016 р.); «Сучасна наукова дискусія: питання юриспруденції» (м. Запоріжжя, 2016 р.); «Вороновські читання (Фінансове право: сучасний стан та перспективи)» (м. Київ, 2016 р.).

Публікації. Результати дослідження опубліковано у 8 наукових працях, з яких: 5 – статей в наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, 3 – матеріали конференцій та круглого столу.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатка. Загальний обсяг дисертації – 241 сторінка, з них основний текст – 216 сторінок, список використаних джерел (233 найменування) – 24, додаток – 2 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** розкрито сутність і стан проблеми, що вирішується; обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено мету й задачі дослідження, його наукову новизну; вказано практичне значення одержаних результатів; наведено дані щодо апробації результатів та їх оприлюднення.

Розділ 1 – «Науково-теоретичні засади фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави» – включає три підрозділи.

У підрозділі 1.1 «*Історичні аспекти фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави*» проаналізовано генезу розвитку інвестиційного законодавства.

Результати аналізу розвитку інвестиційної діяльності держави та її фінансово-правового регулювання надали змогу визначити шість етапів.

Перший етап (кінець XIII – середина XVII ст.) – виникнення інвестиційної діяльності держави як вкладення коштів державної скарбниці в державне майно з метою створення й збільшення його вартості. Така діяльність носила яскраво виражений фіскальний характер. Цьому етапу властиве повне ототожнення державних капітальних інвестицій з капітальними інвестиціями князя, а також їх переважно невиробничий характер.

Другий етап (середина XVII ст. – середина XVIII ст.) зумовлений створенням перших у країні казенних мануфактур, фабрик і заводів з метою задоволення потреб держави, у зв'язку із чим державні інвестиції набули рис виробничого характеру, їх почали спрямовувати як на виробничі, так і на не виробничі потреби. Відбувалось розмежування державних капітальних інвестицій та інвестицій коронованих осіб.

Третій етап (середина XVIII ст. – середина XIX ст.) ознаменований створенням у країні перших державних банків, у результаті чого держава

отримала можливість здійснювати не лише державні капітальні інвестиції, а й фінансові вливання як безпосередньо, так і через спеціалізовані банки.

Четвертий етап (середина XIX ст. – 1917 р.) пов'язаний зі становленням і розвитком перших концесій, зокрема у сфері залізничної інфраструктури. Метою інвестиційної діяльності держави цього періоду було стимулювання інвестиційної активності фізичних та юридичних осіб у сфері державного інвестування об'єктів концесійних угод на принципах державно-приватного партнерства.

Для п'ятого етапу (1917–1990 рр.) характерне централізоване фінансування державних капітальних інвестицій із загальнодержавного союзного бюджету й бюджетів союзних республік, що було зумовлено федеративною формою державного устрою Союзу РСР і авторитарними, адміністративно-командними методами управління економікою. Держава юридично та фактично виступала єдиним інвестором на власній території й за її межами. Радянський Союз здійснював державні інвестиції опосередковано через спеціалізовані банки довгострокових інвестицій. Державні інвестиції багато в чому мали міжнародний характер у формі комерційних та фінансових кредитів «країнам соціалістичного й капіталістичного табору».

Шостий етап розвитку державної інвестиційної діяльності (1991 р. – наш час) пов'язаний з активною роллю держави у створенні сприятливого інвестиційного клімату та здійсненні державних інвестицій в інфраструктуру країни; стимулюванням приватних інвесторів шляхом надання їм державної фінансової підтримки.

Крім того, проведено аналіз законодавчих актів в сфері інвестиційної діяльності. За результатами дослідження удосконалено поняття інвестиційного законодавства, про що свідчить відповідних об'єкт наукової новизни.

У підрозділі 1.2 «*Інвестиційна діяльність держави як вид її фінансової діяльності*» акцентовано увагу на тому, що суттєвою ознакою державних інвестицій є державні суб'єкти вкладень: це Україна; адміністративно-територіальні одиниці; органи публічної влади, що діють як від імені держави або територіальної громади; державні підприємства, державні корпорації.

За результатами дослідження удосконалено поняття державних інвестицій, про що свідчить відповідний об'єкт наукової новизни.

У роботі зазначено, що при здійсненні інвестиційної діяльності держава має публічні цілі (соціально-економічний розвиток України та її адміністративно-територіальних одиниць; створення й розвиток елементів інноваційної системи; стимулювання інвестиційної активності приватних осіб шляхом підвищення привабливості інвестиційного проекту), яких при цьому досягають за допомогою економічних цілей у вигляді створення й збільшення вартості державного майна. Інвестиційна діяльність держави пов'язана з інвестиційним ризиком, який виражається в невизначеності розміру винагороди за вкладені інвестиції, а також у відсутності гарантій – чи надійде взагалі винагорода.

За результатами дослідження удосконалено поняття інвестиційної діяльності держави, про що свідчить відповідний об'єкт наукової новизни.

Особливостями інвестиційної діяльності держави визначено її спрямованість на потреби суспільства та публічний характер зумовлений об'єктивною необхідністю вкладення частини національного доходу в об'єкти нового будівництва, розширення, реконструкцію й технічне переозброєння діючих підприємств з метою збільшення ВВП, темпів економічного зростання, обсягу інвестицій приватного сектору; непрямого впливу на зайнятість і продуктивність праці приватного сектору в довгостроковому періоді, а також вирішення інших соціальних завдань.

За допомогою інвестицій держава виконує розвивальну, стимулюючу та інформаційну функції. З'ясовано, що інвестиційна діяльність держави є здійсненням нею функцій з планомірного розподілу й вкладання державних інвестицій у діяльність іншого публічно-правового утворення (держави, адміністративно-територіальної одиниці) або приватної особи в публічних цілях за допомогою створення, збереження та збільшення вартості державного майна. У роботі обґрунтовано тезу про необхідність розгляду інвестиційної діяльності держави як різновиду публічної фінансової діяльності, що зумовлює можливість її характеристики як складової механізму соціального управління, спрямованого на задоволення публічних інтересів і свідчить про можливість її регулювання нормами фінансового права.

У підрозділі 1.3 «*Форми та операції інвестиційної діяльності держави*» стверджується, що аналіз норм міжнародного та національного права надає змогу виділити три форми інвестиційної діяльності держави: капітальні інвестиції, фінансові інвестиції й капітальні трансферти.

Інвестиційна діяльність держави, що здійснюється у формі капітальних інвестицій, може об'єднувати такі види операцій: 1) бюджетні інвестиції в об'єкти державної власності; 2) бюджетні інвестиції в об'єкти капітального будівництва державної власності; 3) фінансування державою інвестиційних проєктів за межами її території, або спільно з іноземними державами; 4) вкладення державними підприємствами власних і залучених коштів в основні фонди; 5) спрямування бюджетними установами коштів, отриманих від діяльності, що дає дохід, на фінансування капітальних вкладень; 6) фінансування капітальних вкладень державними корпораціями.

Другою формою інвестиційної діяльності держави можна назвати «фінансові інвестиції». Інвестиційна діяльність держави у формі фінансових інвестицій може включати в себе такі види операцій: 1) надання бюджетних інвестицій юридичним особам, які не є державними установами та державними підприємствами, у порядку, встановленому законом; 2) спрямування бюджетних асигнувань у статутні капітали публічних акціонерних товариств; 3) розміщення коштів державного бюджету на банківських депозитах; 4) вкладення бюджетних асигнувань у статутні капітали міжнародних фінансових організацій; 5) надання одним бюджетом бюджетних кредитів іншому бюджету бюджетної системи, юридичній особі, іноземній державі, іноземній юридичній особі; 6) розміщення коштів у різні види фінансових активів; 7) вкладення бюджетних асигнувань в пайові інвестиційні фонди; 8) інвестування коштів у фінансові інструменти з метою фінансування виплат; 9) придбання державними підприємствами,

державними корпораціями за рахунок тимчасово вільних грошових коштів, а бюджетними установами різних видів фінансових активів.

Третьою формою інвестиційної діяльності держави можна назвати «капітальні трансферти», що являють собою невідплатні односторонні платежі органів управління, які не ведуть до виникнення або погашення фінансових вимог. Вони передбачені на придбання капітальних активів, компенсацію втрат.

Інвестиційна діяльність держави у формі капітальних трансфертів може включати в себе такі види операцій: 1) надання коштів з одного бюджету бюджетної системи іншому на співфінансування об'єктів капітального будівництва державної власності суб'єктів і (або) комунальної власності відповідно до довгострокових цільових програм, а також нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України; 2) надання коштів з державного бюджету місцевим бюджетам на співфінансування об'єктів капітального будівництва державної власності, бюджетні інвестиції в які здійснюються з місцевих бюджетів, або на надання відповідних коштів з місцевих бюджетів місцевим бюджетам на співфінансування об'єктів капітального будівництва комунальної власності, бюджетні інвестиції в які здійснюються з місцевих бюджетів; 3) надання з державного бюджету коштів місцевим бюджетам на розвиток і підтримку соціальної, інженерної та інноваційної інфраструктури.

Розділ 2 – «Удосконалення фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави» – містить чотири підрозділи.

У підрозділі 2.1 «Особливості фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави» відзначено, що виходячи із предмета фінансового права стосовно суспільних відносин, що виникають у сфері державного інвестування, останні мають фінансово-правовий характер, бо, по-перше, інвестиційна діяльність держави є різновидом публічної фінансової діяльності і є здійсненням державою функцій з планомірного розподілу й вкладення державних інвестицій у діяльність іншого публічно-правового утворення (України, певної адміністративно-територіальної одиниці) або приватної особи з метою соціально-економічного розвитку держави; по-друге, суспільні відносини у сфері інвестиційної діяльності держави пов'язані з процесом функціонування особливого виду фінансів – інвестицій, що вкладають державні інвестори в діяльність іншого публічного утворення або приватної особи з метою отримання прибутку (доходу) і досягнення іншого корисного соціального ефекту.

Відносини з приводу здійснення державного інвестування є за своєю природою публічними, майновими владними відносинами щодо розподілу й вкладення державних інвестицій, що значною мірою підпадає під предмет правового регулювання фінансового права, про що свідчить відповідний об'єкт наукової новизни. Метод фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави в основі своїй є методом імперативним.

Системний характер правовідносин у сфері державного інвестування зумовлює виділення таких основних груп економічних відносин: 1) з розподілу державних інвестицій; 2) з вкладення державних інвестицій у діяльність іншого публічного утворення або приватної особи в публічних цілях шляхом створення, збереження й збільшення вартості державного майна; 3) із здійснення

фінансового контролю за ефективністю й доцільністю фінансування інвестиційних проектів, надання капітальних трансфертів і придбання фінансових інструментів цілком або частково за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів.

Вказані групи правовідносин є найважливішими елементами державного інвестування, ознаками однорідності й одночасної відокремленості, оскільки належить до однієї сфери правового регулювання – інвестиційна діяльність держави, одночасно будучи різними взаємопов'язаними та взаємозумовленими аспектами функціонуваннями єдиної системи державного інвестування. Зроблено висновок, що інвестиційна діяльність держави володіє всіма ознаками, властивими інституту фінансового права.

У підрозділі 2.2 *«Розвиток інвестиційних правовідносин у сфері інвестиційної діяльності держави»* розмежовано специфіку адміністративно-правового та фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності, про що свідчить відповідний об'єкт наукової новизни. При чому до адміністративно-правового регулювання віднесено: 1) порядок організації системи органів виконавчої влади та встановлення загальних правил владно-розпорядчих відносин держави із суб'єктами господарської (в тому числі й інвестиційної) діяльності; 2) процедуру державної реєстрації суб'єктів господарювання (у тому числі з іноземними інвестиціями) та інших організаційно-правових форм інвестиційної діяльності; 3) порядок перетинання державного кордону та митного контролю; 4) питання адміністративної відповідальності.

Формування інвестиційного права як комплексної галузі права вимагає проведення роботи з упорядкування цілого масиву норм права, що містяться в різних нормативно-правових актах. У зв'язку з чим, запропоновано розробити та прийняти єдиний нормативно-правовий акт – Кодекс про інвестиційну діяльність. У структурі проекту цього Кодексу України запропоновано виділити:

Загальну частину: 1) загальні положення; 2) інвестиційні відносини; 3) основні засади інвестиційного законодавства; 4) повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері інвестиційних відносин; 5) державне регулювання та контроль за інвестиційною діяльністю; 6) державна та місцева підтримка інвестиційної діяльності.

Особливу частину: 7) договір участі в пайовому будівництві; 8) концесійні угоди; 9) угоди про розподіл продукції; 10) інвестиційна діяльність в особливих економічних зонах; 11) застосування інвестиційного законодавства до іноземних осіб; 12) прикінцеві положення. У дисертаційній роботі розписано більш детально структуру вищенаведеного проекту Кодексу про інвестиційну діяльність.

З'ясовано, що у сфері державного інвестування виникає особливий вид правовідносин – публічні інвестиційні. За результатами дослідження автором удосконалено поняття публічних інвестиційних правовідносин, запропоновано створити Інвестиційний фонд України, про що свідчать відповідні об'єкти наукової новизни.

У дисертаційній роботі зацентровано увагу на тому, що інвестиційні відносини можуть бути поділені на три групи (інвестиційні відносини у сфері

реалізації приватних інвестицій, інвестиційні відносини у сфері реалізації публічних інвестицій та інвестиційного відносини у сфері створення сприятливих умов для розвитку інвестиційної діяльності), залежно від яких здійснюється диференційоване правове регулювання інвестиційної діяльності. Так, перша група інвестиційних відносин переважно є предметом регулювання норм цивільного права, друга – норм фінансово права, а третя – комплексу норм фінансового, адміністративного та міжнародного права.

У підрозділі 2.3 «Інституціональні та субінституціональні правові принципи інвестиційної діяльності держави» проаналізовано основні інституціональні й субінституціональні принципи, яким підпорядкований фінансово-правовий інститут інвестиційної діяльності держави.

Серед інституціональних принципів фінансово-правового інституту інвестиційної діяльності держави виділено такі, як: бюджетування, орієнтованого на результат; раціонального й ефективного використання обмежених державних коштів; поєднання планового та конкурсного надання державних інвестицій; збалансованості державних і приватних інвестицій; адресності й цільового характеру державного інвестування; договірності оформлення інвестиційних відносин; вкладення державних інвестицій у реалізацію інвестиційного проекту лише в межах однієї операції інвестиційної діяльності держави.

До принципів субінституту правового регулювання інвестиційної діяльності держави, що здійснюється у формі капітальних вкладень, належать такі, як: фінансової, економічної й бюджетної ефективності державної інвестиційної діяльності; державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері; пріоритетності державного інвестування в стратегічні галузі національної економіки; стабільності умов державного контракту, укладеного між державним замовником і підрядчиком, на увесь період реалізації інвестиційного проекту; фінансування державних капітальних вкладень лише за тими об'єктами капітального будівництва державної власності, які мають затверджену проектно-кошторисну документацію, у межах цих проектів і кошторисів.

До принципів субінституту правового регулювання інвестиційної діяльності держави, що здійснюється у формі фінансових вкладень, віднесено такі, як: диверсифікації; ліквідності; надійності; доходності та зворотності державних інвестицій.

До принципів субінституту правового регулювання інвестиційної діяльності держави, що здійснюється у формі капітальних трансфертів, віднесено такі, як: співфінансування капітальних трансфертів; взаємні зобов'язання органів публічної влади з реалізації спільних інвестиційних проектів; надання капітальних трансфертів бюджетам бюджетної системи України в міру здійснення витрат з урахуванням використаних раніше бюджетних асигнувань; надання інвестиційних субсидій тільки в межах Державного і Регіонального фондів співфінансування видатків.

У дисертаційній роботі детально описано кожен із інституціональних та субінституціональних принципів інвестиційної діяльності держави.

У підрозділі 2.4 «Визначення суб'єктного складу публічних інвестиційних правовідносин та кола їх повноважень» встановлено, що основна функція

держави в інвестиційній сфері з погляду соціальної політики – виступати організатором інвестиційного процесу й головним інвестором.

Держава як суб'єкт інвестиційних відносин володіє правоздатністю, зумовленою необхідністю реалізації публічних фінансових завдань, що стоять перед нею, і реалізовується у сфері створення сприятливих умов для розвитку інвестиційної діяльності. Компетенція держави у сфері фінансової діяльності (у тому числі інвестиційної як її різновиду) виражається в її суверенних правах і правах держави-власника, тобто держава, реалізуючи свій суверенітет у галузі публічних фінансів, одночасно реалізує і свій статус власника.

До суверенних прав держави належать, перш за все, її матеріальні й процесуальні бюджетні права. Усе це надає змогу розглядати державу в цілому як суб'єкта фінансового права в інвестиційних правовідносинах з приводу надання бюджетних інвестицій, бюджетних кредитів, створення й управління коштами державних бюджетних фондів, а також у відносинах з розгляду та затвердження державного бюджету (у частині цільових програм, адресних інвестиційних програм, внесків до статутних капіталів юридичних осіб і міжнародних організацій). Таким чином, при інвестуванні бюджетних коштів правовий статус держави як суб'єкта інвестиційної діяльності визначають бюджетні повноваження, що належать державі та її адміністративно-територіальним одиницям як інвесторів.

Однак фінансово-правовий статус держави-інвестора не обмежується бюджетними повноваженнями. Він також може реалізуватися в іншій сфері управління державною власністю, наприклад, при наданні згоди державним унітарним підприємствам на інвестування нерухомого майна. Суб'єктом фінансового права є не лише держава в цілому, а і її адміністративно-територіальні одиниці, які також наділені компетенцією у сфері інвестиційної діяльності держави, виступають і як носій майнових інтересів і як владний суб'єкт. Аналогічно й адміністративно-територіальні одиниці є суб'єктами фінансового права щодо матеріальних бюджетних прав, а також прав на розгляд і затвердження відповідного місцевого бюджету.

Конституцією України безпосередньо на Верховну Раду України покладено обов'язок, зокрема, затвердження Державного бюджету України, контроль за виконанням Державного бюджету України; затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку. Разом з тим у системі виконавчої влади на основі Конституції та інших законів України створено державні органи, до повноважень яких належить управління, контроль у сфері публічних фінансів та державного майна: Кабінет Міністрів України, Фонд державного майна України, Державна аудиторська служба України, Державна казначейська служба України тощо.

При інвестуванні за рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів в публічних інвестиційних правовідносинах від імені держави виступають представницькі органи публічної влади України, що здійснюють вироблення волі на рівні держави чи адміністративно-територіальної одиниці на інвестування. Вираження ж цієї волі від імені держави (тобто безпосередня

реалізація повноважень із вкладання державних інвестицій) належить до повноважень Кабінету Міністрів України, а за певних умов і до інших виконавчих органів державної влади, наприклад, Міністерства фінансів України. Головним органом державної влади, який здійснює від імені держави управління та розпорядження об'єктами державної власності, є Фонд державного майна України. Органи державної влади можна розглядати як самостійних суб'єктів інвестиційних правовідносин.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає в розробці нових теоретичних положень і науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави. Отримані в процесі дослідження результати надають змогу сформулювати такі висновки та внести пропозиції, що мають теоретичне й практичне значення для науки фінансового права:

1. Наведено авторську дефініцію інвестиційного законодавства як сукупності нормативно-правових актів України та міжнародних договорів, ратифікованих Україною, що регулюють суспільні відносини у сфері інвестиційної діяльності відповідних її суб'єктів (держава в особі її органів влади, суб'єкти господарювання, приватні інвестори) у частині зниження тиску на інвесторів, створення дієвих механізмів управління інвестиційною діяльністю, мотивації суб'єктів господарювання стосовно довгострокових вкладень, населення щодо вкладення коштів у розвиток економіки, забезпечення державних гарантій інвесторам, а також відповідної правової регламентації умов здійснення інвестиційної діяльності та вимог до неї, укладання угод між інвесторами та об'єктами інвестування для подальшого отримання доходів. Таке розуміння інвестиційного законодавства надасть змогу покращити законотворчу діяльність відповідних суб'єктів законодавчої ініціативи та нормотворчу діяльність відповідних органів публічної влади, унормувати законопроектну роботу у Верховній Раді України, більш системно забезпечити регулювання інвестиційної діяльності в державі, що позитивно позначиться на якості й ефективності фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави.

2. Запропоновано авторське визначення державних інвестицій як матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що вкладаються безпосередньо або із залученням спеціалізованих фінансових установ Україною в особі її органів державної влади, які діють як від імені держави загалом, так і від свого імені, а також державними підприємствами, організаціями, установами та державними корпораціями, за рахунок коштів відповідно державного бюджету, власних і позикових коштів державних підприємств, організацій, установ і державних корпорацій в економічну діяльність з метою соціально-економічного розвитку України, її адміністративно-територіальних одиниць у частині створення та розвитку інфраструктури (у тому числі соціальної), що має загальнодержавне або загальнорегіональне значення; створення й розвитку елементів інноваційної системи; стимулювання інвестиційної активності

приватних осіб шляхом підвищення привабливості інвестиційного проекту завдяки входженню в нього держави й досягненню інших публічних цілей через створення, збереження та збільшення вартості державного майна. Це визначення поняття державних інвестицій зможе використовувати Міністерство фінансів України у своїй правозастосовчій діяльності при розробці та внесенні відповідних змін до підзаконних актів, які регламентують бухгалтерський облік, фінансову діяльність, казначейське обслуговування бюджетних коштів, а також Міністерство економічного розвитку та торгівлі України при розробці вимог до інвестиційних проектів держави.

3. Встановлено, що державні інвестиції як фінансово-правова категорія виконують розвивальну, стимулюючу й інформаційну функції, в яких виражається їх соціально-економічна роль, тобто призначення в житті суспільства та держави. За допомогою інвестицій держава вкладає капітал у розвиток ключових галузей національної економіки та соціальної сфери, що мають загальнонаціональне значення, але внаслідок високої капіталомісткості, підвищених ризиків та віддаленого економічного ефекту часто є малопривабливими, а часом і просто нереальними для приватного підприємництва (розвивальна функція); спонукає суб'єктів економічної діяльності до інвестиційної діяльності для задоволення власного й суспільного інтересу (стимулююча функція), а також інформує інвесторів про основні вектори розвитку національної економіки на відповідній території, що надає певної стабільності та прозорості інвестиційно-правовій політиці держави (інформаційна функція).

4. За результатами дослідження запропоновано інвестиційну діяльність держави розуміти як виконання нею функцій з планомірного розподілу та вкладення державних інвестицій у діяльність публічно-правового утворення (держави, адміністративно-територіальної одиниці) або приватної особи в публічних цілях шляхом створення, збереження й збільшення вартості державного майна. Особливостями інвестиційної діяльності держави є її спрямованість на потреби суспільства та публічний характер, зумовлений об'єктивною необхідністю вкладення частини національного доходу в об'єкти нового будівництва, розширення, реконструкцію й технічне переозброєння діючих підприємств з метою збільшення ВВП, темпів економічного зростання, збільшення обсягу інвестицій приватного сектору, непрямого впливу на зайнятість і продуктивність праці приватного сектору в довгостроковому періоді, а також вирішення інших соціальних завдань. Інвестиційній діяльності держави притаманні основні ознаки фінансової діяльності, що надає змогу характеризувати її як складову механізму соціального управління, спрямованого на задоволення публічних інтересів, і свідчить про можливість її регулювання нормами фінансового права.

5. За результатами дослідження встановлено, що відносини з приводу здійснення державного інвестування є за своєю природою публічними, майновими владними відносинами щодо розподілу й вкладення державних інвестицій, що значною мірою підпадає під предмет правового регулювання фінансового права. Суспільні відносини у сфері інвестування та відносини,

пов'язані з організацією інвестиційної діяльності публічно-правовими утвореннями, також є предметом вивчення науки фінансового права і належать до відносин, урегульованих нормами фінансового права.

6. Розмежовано адміністративно-правове та фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності держави, де до останнього віднесено такі суспільні відносини: а) податкові відносини, що виникають між суб'єктами інвестиційної діяльності з державою з приводу утримання податків, а також у процесі здійснення податкового контролю, оскарження актів податкових органів, дій (бездіяльності) їх посадових осіб і притягнення до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення; б) відносини у сфері банківського регулювання й банківського контролю, включаючи встановлення та реалізацію порядку реєстрації й ліцензування банків та інших фінансових установ; в) відносини у сфері валютного регулювання й валютного контролю; г) кредитні відносини; д) відносини з інвестиційних угод та угод про розподіл продукції (у частині фінансових зобов'язань інвесторів перед державою); е) відносини з регулювання грошового обігу, включаючи встановлення порядку готівкового грошового обігу та касових операцій юридичних осіб; є) відносини з регулювання ринку цінних паперів, включаючи встановлення порядку здійснення процедур державної реєстрації та інших способів легалізації різних форм інвестицій у цінні папери й контроль за їх обігом; ж) відносини щодо встановлення правил випуску, обігу та погашення державних цінних паперів.

7. Розроблено пропозиції щодо законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності держави. Зокрема, формування інвестиційного права як комплексної галузі права вимагає проведення роботи з упорядкування цілого масиву норм права, що містяться в різних нормативно-правових актах, зокрема в спеціальних законах, які регулюють інвестиційні відносини. У зв'язку із цим запропоновано розробити та затвердити єдиний нормативно-правовий акт – Кодекс про інвестиційну діяльність, у якому норми інвестиційного права були б систематизовані належним чином і узгоджені з основними галузями права. Прийняття та реалізація цього кодифікованого законодавчого акту сприятимуть зростанню внутрішнього й іноземного інвестування в економіку України, детінізації національної економіки, розвитку банківського сектору України, ринку цінних паперів, поліпшенню інвестиційного клімату країни, збільшенню привабливості інвестиційної діяльності, поліпшенню стану платіжного балансу України та усуненню певних розбіжностей у чинному законодавстві України.

8. Удосконалено науковий підхід до розвитку публічних інвестиційних правовідносин у державі через їх визначення як суспільних відносин, що врегульовані нормами фінансового права й мають владно-майновий характер, створюються в процесі планомірного розподілу та вкладення публічних державних інвестицій у діяльність іншого публічно-правового утворення або приватної особи з метою отримання прибутку (доходу) і досягнення іншого корисного соціального ефекту. Таке визначення публічних інвестиційних правовідносин надасть змогу більш системно виокремити відповідні суспільні відносини у сфері державного інвестування, поширити на них фінансово-

правовий вплив держави та забезпечити більш комплексне фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності держави з метою досягнення певних результатів у сфері соціально-економічного розвитку держави завдяки досягненню відповідних ефектів від вкладення інвестиційних грошових фондів держави.

9. Розроблено пропозиції щодо інституціонального забезпечення інвестиційної діяльності держави та розвитку інвестиційних правовідносин у державі у сфері реалізації бюджетних інвестицій в об'єкти капітального будівництва державної форми власності за рахунок бюджетних асигнувань шляхом створення Інвестиційного фонду України, який здійснював би аналіз та готував пропозиції щодо перспективності інвестування бюджетних коштів в інфраструктурні проекти держави. Створення такого фонду надасть змогу визначати проблеми функціонування та розвитку товарних і ринків послуг в Україні, здійснити більш системні структурні перетворення в різних галузях національної економіки України відповідно до потреб в інвестиційних грошових коштах держави, визначати пріоритетні галузі економіки та відповідні державні підприємства, які виконують стратегічні завдання в соціально-економічному розвитку й національній обороні нашої держави.

10. До напрямів подальших досліджень фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності належать: розвиток фінансово-правових засад через податкові та інші фіскальні механізми залучення іноземних інвестицій у підприємства України, ліквідація методів інвестиційної діяльності, які не працюють, уражені корупцією або несуть у собі ознаки комуністичного режиму та командної економіки, скасування бюрократичних і непотрібних контрольних функцій окремих суб'єктів владних повноважень, що спотворюють розвиток інвестиційного ринку України, спрощення адміністрування, запровадження прозорих і відкритих механізмів господарської діяльності, знищення побутової корупції, розкриття підприємницького потенціалу шляхом запровадження на законодавчому рівні фінансово-правових стимулів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України та періодичних наукових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз:

1. Хапко Ю. Б. Фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності держави. *Прикарпатський юридичний вісник*: зб. наук. пр. 2015. Вип. 1 (7). С. 101–106.

2. Хапко Ю. Б. Інституціональна природа державного інвестування в системі фінансового права. *Право і суспільство*. 2016. № 2. Ч. 3. С. 135–141.

3. Хапко Ю. Б. Інституціональні та субінституціональні правові принципи інвестиційної діяльності держави. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2016. № 3 (53). С. 96–102.

4. Хапко Ю. Б. Визначення суб'єктного складу публічних інвестиційних правовідносин та кола їх повноважень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*: зб. наук. пр. 2017. Вип. 30. Т. 1. С. 114–121.

5. Хапко Ю. Б. Інвестиційні правовідносини в сфері інвестиційної діяльності держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2017. Вип. 6. Т. 3. С. 25–35.

Матеріали науково-практичних конференцій та круглих столів:

6. Хапко Ю. Б. Місце інституту правового регулювання інвестиційної діяльності держави в системі фінансового права. *Вороновські читання (Фінансове право: сучасний стан та перспективи)*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 5 жовтня 2016 р. / редкол.: А. П. Гетьман, М. П. Кучерявенко, Н. Ю. Пришва та ін. Київ: Асоціація фінансового права України, 2016. С. 284–286.

7. Хапко Ю. Б. Поняття фінансово-інвестиційних правовідносин в системі фінансового права. *Проблеми теорії фінансового права в сучасний період, пам'яті Л. К. Воронової*: матер. IV Всеукр. наук.-практ. круглого столу / за ред. І. С. Гриценка, Н. Ю. Пришви, А. О. Монаєнка; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 28 листопада 2016 р. Запоріжжя: КПУ, 2017. С. 92–93.

8. Хапко Ю. Б. Современные тенденции организации денежного оборота согласно действующего законодательства в условиях активизации инвестиционной деятельности в Украине. *Сучасна наукова дискусія: питання юриспруденції*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 21–22 жовтня 2016 р. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016. С. 91–95.

АНОТАЦІЯ

Хапко Ю.Б. Фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний авіаційний університет. – Київ, 2019.

Дисертацію присвячено вдосконаленню теоретичних основ фінансово-правового регулювання інвестиційної діяльності держави, визначення завдань і основних напрямів діяльності органів державної влади у сфері державного інвестування, розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності правотворчої та правозастосовчої діяльності у сфері інвестиційної діяльності держави. Визначено деякі фінансово-правові категорії у сфері інвестиційної діяльності держави. Охарактеризовано юридичну природу суспільних відносин з приводу здійснення державного інвестування. Розмежовано адміністративно-правове та фінансово-правове регулювання інвестиційної діяльності держави. Розроблено пропозиції щодо законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності держави. Удосконалено науковий підхід до розвитку публічних інвестиційних відносин у державі. Розроблено пропозиції щодо інституціонального забезпечення інвестиційної діяльності держави та розвитку інвестиційних правовідносин у державі.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, держава, грошові фонди, інвестиційні кошти, інвестиційний фонд, інвестиційні проекти, інвестиційні правовідносини, державне інвестування, капітальні та фінансові інвестиції,

бюджетні кредити, публічний фінансовий інтерес, державне підприємство, бюджет.

АННОТАЦИЯ

Хапко Ю.Б. Финансово-правовое регулирование инвестиционной деятельности в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальный авиационный университет. – Киев, 2019.

Определено понятие инвестиционного законодательства. Предложено определение государственных инвестиций как материальных, нематериальных и финансовых активов, вкладываемых непосредственно или с привлечением специализированных финансовых учреждений Украиной в лице ее органов государственной власти, которые действуют как от имени государства в целом, так и от своего имени, а также государственными предприятиями, организациями, учреждениями и государственными корпорациями, за счет средств соответственно государственного бюджета, собственных и заемных средств государственных предприятий, организаций, учреждений и государственных корпораций в экономическую деятельность с целью социально-экономического развития Украины, ее административно-территориальных единиц.

Государственные инвестиции как финансово-правовая категория выполняют развивающую, стимулирующую и информационную функции, в которых выражается их социально-экономическая роль, то есть назначение в жизни общества и государства.

Предложено инвестиционную деятельность государства понимать как выполнение ею функций планомерного распределения и вложения государственных инвестиций в деятельность публично-правового образования (государства, административно-территориальной единицы) или частного лица в публичных целях путем создания, сохранения и увеличения стоимости государственного имущества.

Особенностями инвестиционной деятельности государства является ее направленность на потребности общества и публичный характер, обусловленный объективной необходимостью вложения части национального дохода в объекты нового строительства, расширение, реконструкцию и техническое перевооружение действующих предприятий с целью увеличения ВВП, темпов экономического роста, увеличение объема инвестиций частного сектора, косвенного воздействия на занятость и производительность труда частного сектора в долгосрочном периоде, а также решения других социальных задач.

Отношения по поводу осуществления государственного инвестирования является по своей природе публичными, властными имущественными отношениями по поводу распределения и вложения государственных инвестиций, что в значительной степени подпадает под предмет правового регулирования финансового права. Общественные отношения в сфере

инвестирования и отношения, связанные с организацией инвестиционной деятельности публично-правовыми образованиями, также является предметом изучения науки финансового права и относятся к отношениям, урегулированным нормами финансового права.

Разграничены административно-правовое и финансово-правовое регулирование инвестиционной деятельности государства. Разработаны предложения относительно законодательного обеспечения инвестиционной деятельности государства через принятие Кодекса об инвестиционной деятельности.

Определено понятие публичных инвестиционных правоотношений в государстве. Разработаны предложения относительно институционального обеспечения инвестиционной деятельности государства и развития инвестиционных правоотношений в государстве в сфере реализации бюджетных инвестиций в объекты капитального строительства государственной формы собственности за счет бюджетных ассигнований путем создания Инвестиционного фонда Украины.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, государство, денежные фонды, инвестиционные средства, инвестиционный фонд, инвестиционные проекты, инвестиционные правоотношения, государственное инвестирование, капитальные и финансовые инвестиции, бюджетные кредиты, публичный финансовый интерес, государственное предприятие, бюджет.

SUMMARY

Напко У. The financial legal regulation of the investment activity in Ukraine. – On the rights of the manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of sciences from state administration after speciality 12.00.07 – Administrative law and process; financial law; informative law. – National aviation university. – Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to the improvement of theoretical foundations of financial and legal regulation of state investment activity, determination of tasks and main directions of activity of state authorities in the sphere of state investment, development of practical recommendations for increasing the efficiency of law – making and law enforcement activity in the sphere of state investment activity. Some financial and legal categories in the sphere of investment activity of the state have been determined. The legal nature of public relations regarding public investment has been characterized. The administrative-legal and financial-legal regulation of the investment activity of the state has been distinguished. The proposals on legislative support of the state's investment activity have been elaborated. The scientific approach to the development of public investment relations in the country has been improved. The proposals on institutional support of state investment activity and development of investment legal relations in the state have been developed.

Key words: investment activity, state, monetary funds, investment funds, investment projects, investment relations, state investment, capital and financial investments, budget credits, public financial interest, state enterprise, budget.

Підписано до друку 03.10.2019. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Цифровий друк. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1019/227.
Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а, офіс 105
Телефон +38 (0552) 39-95-80
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.